

ProDeimos

Jaarplan 2026

Inhoud

Managementsamenvatting	4
1. Strategie ProDemos: accenten in 2026	7
2. De publieksprogramma's van ProDemos	11
2.1 Grote lijnen voor 2026	11
2.2 De basis van democratisch besef	12
Programma voor leerlingen in het primair onderwijs (po)	12
2.3 Beleving van de democratische rechtsstaat	14
Programma voor scholieren in het voortgezet onderwijs (vo)	14
2.4 Klaar voor het burgerschap	16
Programma voor studenten in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)	16
2.5 Democratisch burgerschap stimuleren	18
Programma voor volwassenen	18
3. Financiën	21
Bijlage 1: Bedrijfsvoering ProDemos	23
Bijlage 2: Toelichting streefcijfers	26

Managementsamenvatting

Voor je ligt het jaarplan van ProDemos voor 2026. Op dit jaarplan rust een voorbehoud: tijdens het schrijven van dit jaarplan moet de vroegtijdige Tweede Kamerverkiezing van 29 oktober 2025 nog plaatsvinden. Het is nog onduidelijk wat de vorming van een nieuwe regering en een nieuw regeerakkoord voor impact zal hebben op onze organisatie.

Inhoudelijk houden we vast aan de ingezette koers sinds 2022, die nog altijd succesvol blijkt. Dit betekent dat we gerealiseerde resultaten in bereik en kwaliteit willen continueren en waar mogelijk verbeteren. Tegelijk gaan we aan de slag met de aanbevelingen uit het rapport van de visitatiecommissie, dat begin 2025 is opgeleverd. Daarbij richten wij ons op vier hoofdlijnen:

1. We blijven werken aan ons bereik en netwerk. Je woonplaats moet niet bepalen in welke mate je geïnformeerd wordt over c.q. participeert in de democratie en rechtsstaat. Daarom willen we ons bereik vooral verstevigen en verder uitbreiden in regio's verder van Den Haag. ProDemos borgt de opgebouwde contacten in het land en zal deze waar mogelijk uitbouwen. Dit alles naast het vasthouden van het huidige maximale bereik van de programma's in Den Haag.
2. Toegankelijkheid blijft een aandachtspunt. In alle programma's kijken we hoe we doelgroepen kunnen bereiken die meer afstand ervaren tot de politiek. Juist deze groepen kunnen onze ondersteuning goed gebruiken. Denk daarbij bijvoorbeeld aan meer praktisch opgeleiden. Zij zijn structureel ondervertegenwoordigd bij verkiezingen en andere gelegenheden om politieke betrokkenheid te uiten.¹
3. We blijven de ontwikkelingen in het burgerschaps-onderwijs volgen. In 2026 sluiten we aan bij de nieuwe kerndoelen burgerschap voor het po, de eindtermen maatschappijleer voor het vo en de praktische uitwerking van de nieuwe kwalificatie-eisen burgerschap voor het mbo.
4. Tegelijk spelen we in op de relevante ontwikkelingen in de maatschappij. We besteden meer aandacht aan het belang van de rechtsstaat en de rol van de media in de democratische rechtsstaat. Daarover lees je meer in hoofdstuk 2.

Deze hoofdpunten zijn vertaald naar de programmalijnen waarin we ons werk organiseren: po, vo, mbo en volwassenen. De raad van toezicht heeft, na vaststelling door de directeurbestuurder, het Jaarplan 2026 en de bijbehorende begroting op 17 september 2025 goedgekeurd. Deze zijn vervolgens door de directeur-bestuurder ingediend bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Eerste en de Tweede Kamer.

Financiën in 2026

ProDemos ontvangt jaarlijks een financiële bijdrage van de Eerste en Tweede Kamer en een structurele subsidie van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Justitie en Veiligheid (J&V). Daarnaast verwerft ProDemos inkomsten uit opdrachten en overige subsidies. Door de Kamerbrede steun voor het amendement Sneller-Buijsse (december 2024) zijn voor de periode tot medio 2026 voor de tweede keer extra middelen beschikbaar gekomen om het bereik van ProDemos op scholen in de regio te kunnen continueren. De totale inkomsten komen hiermee in 2026 naar verwachting uit op 13,3 miljoen euro. Tegelijk komen de verwachte kosten hoger uit dan in 2025, te weten op ca. 14 miljoen euro. De kostenstijging wordt met name veroorzaakt door hogere personeelslasten vanwege de verwachte CAO-stijging en de toegenomen vraag en uitvoering van opdrachten en overige subsidies. De loonstijging moet binnen gelijkblijvende subsidie worden opgevangen omdat het ministerie van BZK sinds 2023 geen loon-en prijscompensatie meer heeft toegekend.

Hiermee komt de begroting voor 2026 uit op een tekort van -€715.000. Van dit tekort is -€500.000 een structureel tekort dat wordt veroorzaakt door de extra huisvestingskosten van de tijdelijke nevenlocatie bij New Babylon in het kader van de renovatie van het Binnenhof. Voor de kosten van deze nevenlocatie is vooraf gespaard in de reserves, uitgaande van de terugkeer van het parlement naar het Binnenhof in 2026.

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2024/politieke-participatie-van-sociaaleconomische-groepen>

Parlement op School, ROC Amsterdam (2021)

Financiële uitdagingen na 2026

ProDemos heeft de komende jaren grote financiële uitdagingen het hoofd te bieden. Vanaf 2027 is er de dreiging van een voorgenomen bezuiniging op de subsidie van BZK, de grootste subsidiegever, oplopend tot een korting van -€1,2 miljoen per jaar. Deze bezuiniging komt bovenop het sinds 2023 niet uitkeren van de loon- en prijscompensatie door BZK. Tevens zal ProDemos door de vertraging van de Binnenhofrenovatie veel langer dan gepland huurkosten moeten betalen voor de nevenlocatie nabij de tijdelijke locatie van de Tweede Kamer. Dit staat nog los van de benodigde middelen voor de noodzakelijke verbouwing van het gebouw van ProDemos aan de Hofweg, dat al sinds 2010 in gebruik is.

De raad van toezicht en directie maken zich grote zorgen over de consequenties hiervan voor de uitvoering van onze maatschappelijke opgave en de continuïteit van de

organisatie. ProDemos is in de aanloop naar de nieuwe subsidieregeling over deze vraagstukken in gesprek met BZK en andere stakeholders.

Strategisch Plan 2027-2031

Eind 2026 loopt het huidige Strategisch Plan af. De in 2025 gestarte strategische dialoog mondt uit in de publicatie van een nieuw Strategisch Plan dat de organisatiekoers voor 2027-2031 bevat. Daarin adresseren we ook de maatschappelijke, financiële en organisatorische uitdagingen die in het vooruitzicht liggen, waaronder de aangekondigde bezuinigingen en de financiering van de langetermijnhuisvesting. Bij de totstandkoming van dit nieuwe Strategisch Plan zijn diverse stakeholders betrokken. Met hen kijken we hoe we de voortzetting van de onze missie kunnen garanderen om daarmee bij te dragen aan de weerbaarheid van de democratische rechtsstaat.

1

Strategie ProDemos: accenten in 2026

2026 is het slotjaar van het Strategisch Plan 2022-2026 van ProDemos. Deze periode stond in teken van groei en versterking van ons aanbod en het verder professionaliseren van de organisatie. Op hoofdlijnen blijft de organisatiekoers ongewijzigd. Er zijn wel enkele accentwijzigingen. Die worden in dit hoofdstuk toegelicht. Daarmee komen gelijk de contouren in beeld van de strategische dialoog die in 2026 resulteert in een nieuw Strategisch Plan voor 2027-2031.

1.1 Actualiteiten en maatschappelijke ontwikkelingen

Gemeenteraadsverkiezingen

Verkiezingen zijn altijd belangrijke momenten voor ProDemos. Dan kunnen we concreet laten zien hoe je actief kunt deelnemen en invloed uit kunt oefenen. Het eerste kwartaal van 2026 staat in het teken van de gemeenteraadsverkiezingen (GR26) op woensdag 18 maart, waarna ProDemos in de loop van 2026 start met de voorbereidingen op de Provinciale Statenverkiezingen in 2027.

De GR26 vormen een vliegwiel voor de uitvoering van amendement Sneller-Buijsse om meer leerlingen in de regio te bereiken, waarvoor ProDemos over 2025 en 2026 één miljoen euro subsidie ontvangt. We benaderen gemeenten en scholen met ons verkiezingsaanbod om leerlingen in heel Nederland te bereiken. In het hoofdstuk over de publieksprogramma's lees je in meer over onze plannen m.b.t. de verkiezingen.

Opvolging visitatierapport

Begin 2025 verscheen het rapport van de vijfjaarlijkse visitatie bij ProDemos. De visitatiecommissie oordeelde positief over het belang van ProDemos en de kwaliteit van onze programma's. De commissie concludeerde dat ProDemos een unieke en cruciale rol vervult bij het bevorderen van kennis over democratie en rechtsstaat. Daarnaast deed de commissie aanbevelingen.

Zo kan ProDemos volgens de visitatiecommissie nog proactiever inspelen op ontwikkelingen in de maatschappij rond de democratische rechtsstaat. Daarmee was ProDemos reeds gestart. Dit zal komend jaar expliciet terugkomen in extra aandacht voor de reikwijdte en het functioneren van de rechtsstaat en de rol van sociale media in de democratische rechtsstaat. In de navolgende paragrafen volgt een toelichting op hoe wij komend jaar inspelen op deze en andere maatschappelijke ontwikkelingen. Daarnaast komen deze onderwerpen terug in de eerdergenoemde strategische dialoog.

Weerbaarheid van de rechtsstaat

De rechtsstaat is het fundament van onze democratie en heeft als doel rechten te beschermen en iedere burger gelijkwaardig te behandelen. De rechtsstaat maakt dan ook vanaf de start van ProDemos vast onderdeel uit van onze programma's en activiteiten. In 2026 gaat ProDemos meer investeren in activiteiten rond de rechtsstaat. Zeker in een tijd van autocratisering is het belangrijk dat mensen begrijpen wat de rechtsstaat inhoudt en hoe deze bijdraagt aan een rechtvaardige samenleving. Voorbeelden zijn het nieuwe 'Grondwet in de klas' voor het primair onderwijs, nieuwe gastlessen voor het voortgezet onderwijs en mbo, nieuw lesmateriaal en deelname aan de 'Week van de Rechtsstaat' (zie volgend hoofdstuk). Daarnaast organiseert ProDemos in 2026 een symposium waar dit onderwerp centraal staat.

Aandacht voor kernwaarden en weerbaarheid personeel

De verruwing en verharding van de samenleving namen de afgelopen jaren toe. Onze begeleiders ervaren dit dagelijks aan den lijve. Zij en onze educatoren worstelen ermee dat lesinhoud meer vragen en reacties oplevert dan voorheen. We willen dat onze begeleiders stevig voor de groep staan. Daarom blijft ProDemos haar collega's op dit terrein ondersteunen, bijvoorbeeld door extra aandacht aan de weerbaarheidstraining te besteden waarbij onze kernwaarden, zoals politieke neutraliteit en toegankelijkheid, centraal staan.

Media en sociale media

Media en de democratische rechtsstaat zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Daarom is de rol van media in de democratische rechtsstaat in sommige activiteiten van ProDemos al verwerkt. In het bestaande aanbod voor het onderwijs is er echter nog altijd beperkt aandacht voor de brede democratische rol van media en de kwetsbaarheden hiervan. Bij de (door)ontwikkeling van onze activiteiten komt de rol van media in de democratische rechtsstaat explicieter terug, onder andere in een nieuwe gastles en als onderdeel van ons lesmateriaal.

De informatievoorziening en -behoefte van jongeren en volwassenen is fundamenteel veranderd. Jongeren (en ook steeds meer volwassenen) gaan ervan uit dat nieuws tot

hen komt via sociale media. Sociale media spelen daardoor een bepalende rol in ons gemeenschappelijk referentiekader. ProDemos besteedt in ons lesmateriaal (waaronder die voor de kinderverkiezingen GR26) aandacht aan de invloed/rol van (sociale) media in de democratische rechtsstaat.

De burgerschapsopdracht

De kerndoelen burgerschap worden bij het schrijven van dit jaarplan nog geactualiseerd. Wel zijn de eerste opbrengsten al gepubliceerd. In aansluiting daarop werkt ProDemos in 2026 aan de verbinding tussen ons aanbod en de eindtermen en kerndoelen. Voor het mbo gaan in schooljaar 2026/2027 de nieuwe kwalificatie-eisen gelden. ProDemos zal via behoefteonderzoek onder docenten in

Grondrechtenfestival op het Curio College, Breda (2024)

beeld brengen wat deze veranderingen betekenen voor hen en voor ons. Hoofdstuk 2 licht dit nader toe.

De ontwikkelingen in het burgerschapsonderwijs resulteren intussen ook in een groeiende vraag naar ons aanbod, onder andere in het basisonderwijs. Dat biedt ProDemos gelegenheid om nóg meer leerlingen en studenten wegwijs te maken in het democratisch bestel en te laten ontdekken hoe zij zelf een bijdrage kunnen leveren. We verbreden daartoe ons aanbod voor het po naar groep 5 en 6 en voor het vo naar de onderbouw. Daarnaast zullen we ons aanbod voor het mbo laten aansluiten bij de praktische uitwerking van de nieuwe kwalificatie-eisen burgerschap voor het mbo.

Technologische vraagstukken

Voor ProDemos valt het domein technologie uiteen in twee delen. Enerzijds gaat het over kansen en bedreigingen door technische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld op het gebied van AI, die al volop aandacht krijgen. Anderzijds gaat het om bredere maatschappelijke discussies en ontwikkelingen rond de inzet van technologie, zoals het spanningsveld tussen grote, vaak Amerikaanse, tech-bedrijven ('Big Tech') en democratische waarden die in Nederland en de EU hoog in het vaandel staan. Dergelijke externe ontwikkelingen, zowel technologische als maatschappelijk-culturele, worden geïdentificeerd en meegenomen in de strategische dialoog. Daarbij duiden en kijken we hoe we ons als organisatie moeten positioneren ten aanzien van deze nieuwe technologieën, vooral waar die technologieën ingezet zullen worden binnen de organisatie.

Financiële uitdagingen

Eén van de grootste risico's voor ProDemos is dat een nieuw kabinet na 2026 bezuinigt op overheidssubsidies. Dit kan ingrijpende gevolgen hebben voor de subsidieregeling van ProDemos, die eind 2026 afloopt. Deze uitdagingen worden uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 3 over de Financien (p. 21). Ook de Tweede Kamer heeft zorgen over de voorgenomen bezuiniging, blijkens de vrijwel Kamerbreed gedragen motie Kathmann c.s.² op 30 juni 2025. Tijdens het schrijven van dit jaarplan is nog onbekend wat de uitkomst is van het in deze motie gevraagde gesprek tussen de Voorzitter van de Tweede Kamer met de minister van BZK, de staatssecretaris Rechtsbestel van J&V en ProDemos. Voor het geval dat de bezuinigingen definitief in beeld komen, werkt ProDemos in 2026 bezuinigingsscenario's uit. Tegelijk is ProDemos in gesprek met BZK over de nieuwe subsidieregeling.

1.2 Werken aan de toekomst

Om de programmadoelen te bereiken blijft ProDemos investeren in de versterking en professionalisering van de bedrijfsvoering en het creëren van een veilige en plezierige werkomgeving. Speerpunten voor 2026 zijn het verbeteren van de online klantervaring, doorontwikkeling van de onboarding, het strategisch personeelsplan, onze digitale toegankelijkheid en de verdere uitrol van onze managementinformatiesystemen. Qua huisvesting bereiden we ons voor op een nieuw huurcontract voor de Hofweg en maken we concrete plannen voor de noodzakelijke verbouwing van ons pand. Ondertussen zal de nevenlocatie in New Babylon veel langer nodig zijn vanwege de vertraagde Binnenhofrenovatie.

De strategische dialoog

De in 2025 gestarte strategische dialoog dient om tot een nieuw Strategisch Plan voor 2027-2031 te komen. We identificeren op welke externe en interne ontwikkelingen ProDemos moet inspelen, waaronder eerdergenoemde. Ook kijken we opnieuw naar onze missie, visie en kernwaarden. Op basis van onze bevindingen formuleren we een strategische intentie voor organisatiekeuzes op middellange termijn. Met deze ingrediënten bepalen we de koers voor onze programma's en activiteiten, evenals de positionering van de organisatie voor de komende jaren. Daar waar nodig maken we gebruik van vervolgonderzoek en adviestrajecten voor de nadere uitwerking en implementatie van koerswijzigingen. Deze nieuwe koers komt terug in de jaarplannen vanaf 2027.

Lustrumjaar ProDemos

Tot slot is 2026 een lustrumjaar. 'Democratie komt niet uit de lucht vallen', aldus de voormalig raad van toezicht-voorzitter en Haagse burgemeester Deetman. Hetzelfde geldt voor een Huis voor democratie en rechtsstaat. Op 15 september 2011 werd ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat officieel geopend, niet toevallig de Internationale Dag van de Democratie. Op of rond 15 september 2026 zal ProDemos haar 15-jarige bestaan vieren.

² <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2025Z13643&did=2025D30918>

2

De publieksprogramma's van ProDemos

Een weerbare democratische rechtsstaat vraagt om gelijke kansen voor alle burgers om volwaardig deel te nemen aan het publieke en politieke leven. Dat begint bij voldoende kennis van democratische en rechtsstatelijke principes en bij het vertrouwen dat meedoen ertoe doet en effect heeft.^{3,4} Daarvoor is het nodig dat burgers zich bewust zijn van de kernwaarden van onze democratische rechtsstaat en deze actief kunnen en willen ondersteunen en uitdragen. Recente onderzoeken laten zien dat hier nog veel winst te behalen is.^{5,6} Bovendien leeft in diverse regio's het gevoel dat de politiek onvoldoende oog heeft voor hun leefwereld.⁷

Ook het meedoen met c.q. de toegang tot de democratie is ongelijk verdeeld. Praktisch opgeleiden zijn structureel ondervertegenwoordigd bij verkiezingen en andere vormen van politieke betrokkenheid.⁸ De voorwaarden om daadwerkelijk mee te kunnen doen - zoals interesse, zelfvertrouwen en politieke kennis - ontwikkelen zich al op jonge leeftijd en zijn ongelijk verdeeld tussen jongeren.^{9,10}

Iedereen verdient het om te kunnen meedoen en te ervaren dat ook zijn of haar stemt telt. ProDemos ziet het als maatschappelijke opgave om zoveel mogelijk burgers in heel Nederland bekend te maken met onze democratische rechtsstaat en het belang ervan te helpen inzien. In dit hoofdstuk lees je hoe wij hieraan in 2026 invulling geven.

2.1 Grote lijnen voor 2026

Aansluiten op burgerschapsonderwijs

Een sterke en veerkrachtige democratische rechtsstaat heeft alle inwoners nodig. Ongelijke representatie is daarom zorgelijk.

In 2026 zoeken we nog verder de aansluiting bij het burgerschapsonderwijs. In alle programma's is er aandacht voor het bereiken van doelgroepen die minder makkelijk kunnen meekomen. Daarnaast kijken we naar een verbreding van de doelgroep, met name bij het po en de onderbouw van het vo. Denk aan het uitbreiden naar groep 1-6, waar we voorheen alleen groepen 7 en 8 bedienden.

Vervolg inzet in regio's verder weg van Den Haag

Om mee te kunnen doen moet het niet uitmaken waar je woont. Eind 2024 is amendement Sneller-Buijsse aangenomen in het Kamerdebat over de begroting 2025 van BZK. Daarmee is €1 miljoen aanvullende financiering beschikbaar gekomen voor de borging van de activiteiten van ProDemos in de regio's die verder van Den Haag liggen, voor een periode die doorloopt tot 1 juli 2026. Hiermee blijft ProDemos in die periode invulling geven aan deze opdracht door voort te bouwen op de koers die is ingezet met behulp van het eerder aangenomen amendement Sneller.¹¹ Deze koers richt zich op gebieden en scholen waar ons bereik tot nu toe is achtergebleven, met speciale aandacht voor de regio's die wat verder van Den Haag liggen.

³ <https://prodemos.nl/app/uploads/2023/11/ProDemos-rapport-Democratische-gezindheid-van-Nederlandse-adolescenten.pdf>

⁴ <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10888691.2018.1507744>

⁵ <https://www.raadvanstate.nl/jaarverslag2024/beschouwing/inleiding-de-waarde-van-democratie/>

⁶ <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2025/03/11/position-paper-instrumenteel-rechtsstatelijk-ethos-onder-nederlanders>

⁷ <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2025/06/05/ongelijkheid-zit-in-je-sociale-klasse-niet-in-je-woonplaats>

⁸ <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2024/politieke-participatie-van-sociaaleconomische-groepen>

⁹ <https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/documenten/2019/10/01/democratische-kernwaarden-in-het-voortgezet-onderwijs-2018-2019>

¹⁰ <https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/documenten/2024/09/27/democratische-kernwaarden-in-het-voortgezet-onderwijs>

¹¹ Zie Jaarverslag ProDemos 2024, https://prodemos.nl/app/uploads/2025/03/ProDemos_jaarverslag_2024_digitaal.pdf

Ook blijft ProDemos in dit licht focussen op bredere inzet van bestaande activiteiten in het land, waaronder De Derde Kamer, gastlessen verkiezingen en de verkiezingsfestivals. Dit betreft activiteiten die al succesvol zijn gebleken in het bevorderen van het democratisch burgerschap van jongeren. Daarnaast zoekt ProDemos, zoals eerder vermeld, aansluiting op de ontwikkelingen in het burgerschapsonderwijs.

Gemeenteraadsverkiezingen

Ontwikkelingen in Nederland en de rest van de wereld maken steeds duidelijker dat de democratische rechtsstaat kwetsbaar is. Naast onze reguliere activiteiten zijn de gemeenteraadsverkiezingen in 2026 een natuurlijk moment om aandacht te besteden aan democratie en rechtsstaat. We benutten de kans van deze verkiezingen om educatieve activiteiten onder de aandacht te brengen die hierop inspelen bij gemeenten en de afnemers in het onderwijs.

De verkiezingsactiviteiten zijn per doelgroep ondergebracht in de programmalijnen die hieronder terugkomen.

2.2 De basis van democratisch besef

Programma voor leerlingen in het primair onderwijs (po)

Het programma primair onderwijs richt zich op activiteiten die voor kinderen de basis leggen voor het democratisch besef. Je kunt hier niet vroeg genoeg mee beginnen. We laten kinderen laagdrempelig en spelenderwijs kennismaken met onze democratische rechtsstaat, met activiteiten die aansluiten op hun belevingswereld. De afgelopen jaren is het aantal activiteiten voor het po sterk gegroeid. In 2026 komen daar enkele nieuwe en vernieuwde activiteiten bij.

Belangrijke thema's voor het po

Vooraf twee thema's krijgen in 2026 meer aandacht. Ten eerste de rechtsstaat. De rechtsstaat is al in activiteiten en materialen verankerd, maar in 2026 geven we dit verder vorm. De nieuwe gastles 'Grondwet in de klas', waar leerlingen in groep 6, 7 en 8 kennismaken met de democratische basiswaarden vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit, en de vernieuwde 'Derde Kamer'-koffer spelen hierop in. Ten tweede: mediawijsheid, specifiek de invloed van de media op onze democratische rechtsstaat. Dit geven we een plek in lesmateriaal voor leerkrachten, waarbij we inzetten op materiaal dat jaarrond ingezet kan worden om dit onderwerp in de klas te behandelen.

Met scholen aan de slag met hun burgerschapsopdracht

Nu de kerndoelen burgerschap voor het po en de onderbouw van het voortgezet onderwijs zich steeds duidelijker aftekenen, merken we bij leerkrachten een sterke behoefte aan ondersteuning. De democratische rechtsstaat is van belang voor het hele po. ProDemos wil ook in 2026 dé partner voor leerkrachten blijven met ons aanbod van lesmaterialen en activiteiten.

Waar ProDemos in het verleden met name de groepen 7 en 8 bediende met 'Democracy' en de 'Derde Kamer', gaan we deze doelgroep nu uitbreiden naar de lagere groepen van het po. Ook in Caribisch Nederland blijft ProDemos actief. Getrainde lokale begeleiders kunnen sinds het schooljaar 2025/2026 uitvoeringen van onder andere 'Democracy' uitvoeren.

Aanpak voor het po

ProDemos kiest in het po voor een aanpak met begeleide activiteiten voor de bovenbouw en een groeiend aanbod van lesmateriaal voor de onderbouw.

Het succesvolle 'Democracy' blijven we uitvoeren voor groep 7 en 8. Na de stevige groei in de afgelopen jaren bereiken we hiermee inmiddels bijna 25.000 leerlingen. Daarnaast gaan we in 2026 in heel Nederland de nieuwe gastles 'Grondwet in de klas' aanbieden voor groep 6, 7 en 8. Het is een gastles die leerlingen keuzes laat maken tussen bepaalde grondrechten en ze bewust maakt van de overwegingen die daarbij komen kijken. Hiermee versterken we ons aanbod op het gebied van de rechtsstaat. Daarnaast wordt het lespakket van de 'Derde Kamer' vernieuwd (zie kader). Ook organiseren we in maart 2026 Kinderverkiezingen voor het po (zie onderstaande paragraaf 'Verkiezingen in 2026 en 2027').

ProDemos wil voor leerkrachten in het po een sterke partner zijn op het gebied van burgerschapsvorming. Wij stellen onszelf als doel om leerkrachten op een toegankelijke wijze materiaal aan te bieden. De vernieuwde database met ons lesmateriaal is hiervoor heel belangrijk. In behoefteonderzoek merken we dat leerkrachten hier zeer mee geholpen zijn. Daarnaast blijft ProDemos partner in het Expertisepunt Burgerschap. De 'Leerkrachtendag Burgerschap (po)' is de afgelopen keer een succes gebleken. Ook in 2026 organiseren we deze. Daarnaast blijven we onze workshops aanbieden voor leerkrachten in opleiding. In 2026 gaan we deze workshops ook aanbieden aan leerkrachten in het speciaal (basis)onderwijs.

Verkiezingen in 2026 en 2027

In 2025 is ProDemos gestart met de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Voor het po zijn reguliere activiteiten beschikbaar, zoals het spel 'Democracy', dat zich richt op de gemeenteraad. Verder worden de Kinderverkiezingen weer georganiseerd. Nieuw is dat we in 2026 ook groep 1 t/m 4 betrekken bij de Kinderverkiezingen. Hiervoor bieden we aanvullend lesmateriaal aan via onze database. Op deze manier zorgen we dat ProDemos in het hele po aanwezig is.

Hiermee willen we kinderen zo jong mogelijk laten zien dat stemmen een activiteit is die vanzelfsprekend is in onze samenleving. Daarnaast treffen we in 2026 voorbereidingen voor ons aanbod voor de Provinciale Statenverkiezingen van 2027.

Streefcijfers voor het primair onderwijs

	2026	2025
Doelbereik jaarplan	360.500	239.000
Doelbereik opdrachten	100	75

Uitgelicht

Derde Kamer

De Derde Kamer der Staten-Generaal is een gratis interactief lesprogramma over de Nederlandse parlementaire democratie voor kinderen van groep 7 en 8 van de basisschool. Ze leren op een laagdrempelige en speelse manier hoe de politiek werkt in Nederland. De Derde Kamer is een samenwerking tussen de Eerste Kamer, Tweede Kamer en ProDemos. Het project bestaat uit een website met tekst, spelletjes, filmpjes en informatie voor docenten, plus een gratis pakket met 33 boekjes, een handleiding voor docenten en poster, een finaledebat én een overhandiging van het eerste lespakket aan leden van de Eerste en Tweede Kamer.

In nauwe samenwerking met het parlement gaan we de Derde Kamer verder ontwikkelen. Dit succesvolle project was tot nu toe alleen beschikbaar voor groep 7 en 8. We breiden dit uit met een extra module voor groep 5 en 6. De huidige vorm met de koffers blijft bestaan, maar het lespakket wordt minder talig, nóg interactiever en zal goed aansluiten op de nieuwe kerndoelen voor burgerschap in het po. Ook kijken we of we de rol van de media in de democratische rechtsstaat kunnen meenemen in het lespakket. Op deze manier willen we meer leerlingen en leerkrachten gaan bereiken in het po en het democratisch bewustzijn onder hen vergroten. Wij staan nog aan het begin van de ontwikkeling hiervan.

Derde Kamer met groep 8 van Dalton School, Doorn (2023)

2.3 Beleving van de democratische rechtsstaat

Programma voor scholieren in het voortgezet onderwijs (vo)

ProDemos is de afgelopen jaren steeds verder gegroeid in haar bereik in het voortgezet onderwijs (vo). Met name de groei in het land is zeer opvallend en mede te danken aan de uitvoering van amendement Sneller. Bereikten we een aantal jaar geleden nog een paar duizend vo-leerlingen met programma's in het land, nu zijn dat tienduizenden leerlingen. Dat doen we met gastlessen, bezoeken aan rechtbanken, gemeentehuizen of provinciehuizen. Daarnaast kwamen vorig jaar zo'n 90.000 vo-leerlingen naar Den Haag om een programma te volgen in het centrum van de landelijke politiek. Ook in 2026 richt ProDemos zich op deze leerlingen met kwalitatief sterke programma's over de democratie en rechtsstaat.

Belangrijke thema's voor het voortgezet onderwijs

Ook voor het voortgezet onderwijs zijn de rechtsstaat, rol van media in de democratische rechtsstaat en de eerdergenoemde ontwikkelingen in het burgerschapsonderwijs belangrijk. We laten de rechtsstaat in 2026 nog prominenter terugkomen in ons aanbod door de ontwikkelde gastles over dit onderwerp voor meer niveaus en leerjaren beschikbaar te maken. Ook ontwikkelen we een nieuwe gastles voor het vo onderbouw over democratische basiswaarden. We kijken naar ons lesmateriaal, waarbij we materiaal willen verspreiden dat ingaat op de rechtsstaat. Dat laatste geldt ook voor het onderwerp mediawijsheid. Specifiek gaat het dan om de rol van media in de democratische rechtsstaat en het herkennen van betrouwbare informatie. In een aantal projecten, zoals bij Klassenbezoek@Gemeentehuis, krijgt dit meer ruimte (zie kader).

Met scholen aan de slag met hun burgerschapsopdracht

Burgerschap blijft als een rode draad door onze activiteiten heen lopen. De ontwikkeling van leerlingen tot democratische burgers blijft het doel, waaraan ProDemos graag bijdraagt. Docenten weten ProDemos ook steeds beter te vinden. De uitdaging voor ons is om een zo sterk mogelijk aanbod te hebben dat aansluit bij het curriculum van het voortgezet onderwijs. ProDemos werkt eraan om de programma's en het lesmateriaal te laten aansluiten op de nieuw geformuleerde kerndoelen en eindtermen. In 2026 breiden we bovendien het aanbod voor de onderbouw van het vo uit met de gastles over de rechtsstaat en de nieuwe gastles over democratische basiswaarden. Ook blijven

we lesbrieven voor docenten in de onderbouw van het vo aanbieden. Deze kunnen zij direct in de klas gebruiken.

Naast de onderbouw blijven ook andere doelgroepen van belang: leerlingen op het vmbo, vso en praktijkonderwijs. We zullen in de marketing van ons aanbod deze doelgroepen expliciet benoemen en, indien nodig, gerichte promotie versturen.

Verder versterkt ProDemos het burgerschapsonderwijs door de samenwerking in het Expertisepunt Burgerschap (EB). De afgelopen jaren heeft het EB vorm gekregen. Het ministerie van OCW heeft besloten het EB voort te zetten. Tegelijkertijd blijft ProDemos ook buiten deze samenwerking ondersteuning bieden aan docenten (in opleiding), bijvoorbeeld met workshops. Zo brengt ProDemos in 2026 het vernieuwde handboek vakdidactiek maatschappijleer uit in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam en organiseren we onze succesvolle Docentendag ook in 2026 weer samen met de NVLM.¹²

Werken aan bereik

De afgelopen jaren is de groei van ons bereik in het land fors geweest. Ook in 2025 zien we een verdere toename van het aantal leerlingen. Vanaf 2026 zetten we in op het bestendigen van die deelnemersaantallen. Voor sommige projecten zal er binnen het huidige budget nog groei mogelijk zijn, zoals bij klassenbezoeken aan het gemeentehuis of de provinciespellen. Die laatste worden mede bekostigd door de provinciale overheden.

Het streven blijft om in het hele land nog actiever te worden. De extra middelen die de afgelopen jaren beschikbaar zijn gesteld door aanvaarde begrotingsamendementen in de Tweede Kamer hebben ervoor gezorgd dat ProDemos in staat was de regionale inzet te vergroten. Hierop blijven we ook in 2026 focussen om tot een evenwichtige regionale spreiding te komen van activiteiten en bereikte leerlingen.

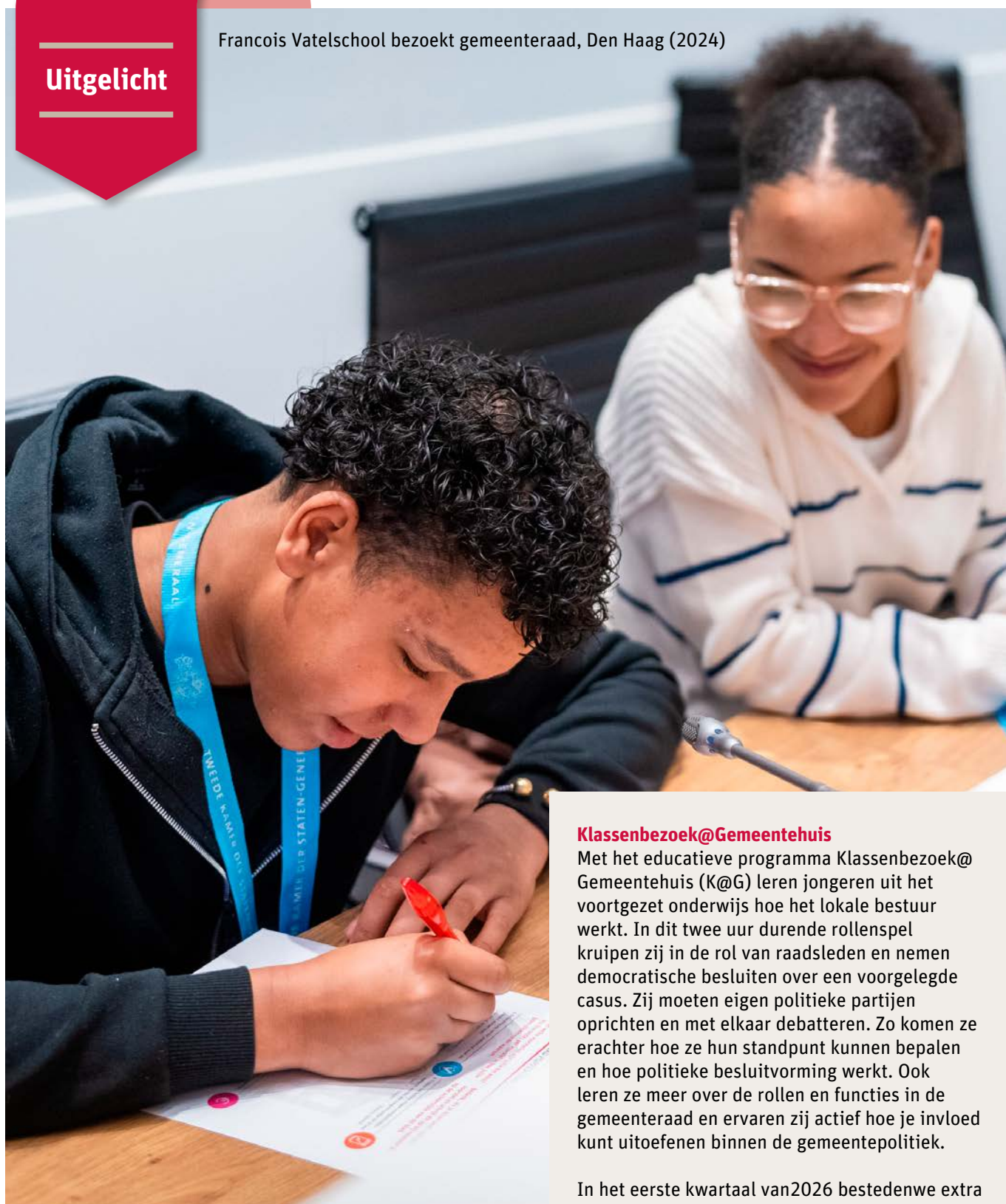
Verkiezingen in 2026 en 2027

De voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 zijn gestart in 2025. Voor het voortgezet onderwijs gaat het om de verkiezingsgastlessen en de Stem-website met lesmaterialen voor in de klas. Na de verkiezingen in maart 2026 start ProDemos met de voorbereidingen voor de verkiezingen voor de Provinciale Staten in maart 2027.

¹² Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer

Uitgelicht

Francois Vatelsschool bezoekt gemeenteraad, Den Haag (2024)

Klassenbezoek@Gemeentehuis

Met het educatieve programma Klassenbezoek@Gemeentehuis (K@G) leren jongeren uit het voortgezet onderwijs hoe het lokale bestuur werkt. In dit twee uur durende rollenspel kruipen zij in de rol van raadsleden en nemen democratische besluiten over een voorgelegde casus. Zij moeten eigen politieke partijen oprichten en met elkaar debatteren. Zo komen ze erachter hoe ze hun standpunt kunnen bepalen en hoe politieke besluitvorming werkt. Ook leren ze meer over de rollen en functies in de gemeenteraad en ervaren zij actief hoe je invloed kunt uitoefenen binnen de gemeentepolitiek.

In het eerste kwartaal van 2026 besteden we extra aandacht aan de gemeenteraadsverkiezingen door deze verkiezingen mee te nemen in de inleiding van dit programma én tijdens het gesprek met de raadsleden. We gaan het programma daarnaast doorontwikkelen om kennis van de rol van de media in de democratische rechtsstaat onderdeel te maken van de educatieve doelstellingen.

Streefcijfers voor het voortgezet onderwijs

	2026	2025
Doelbereik jaarplan	159.000	152.500
Doelbereik opdrachten	n.v.t.	n.v.t.

2.4 Klaar voor het burgerschap

Programma voor studenten in het middelbaar beroeps-onderwijs (mbo)

Mbo-studenten zijn een prioritaire doelgroep voor ProDemos. Onder mbo-studenten is het politiek (zelf) vertrouwen gemiddeld laag, terwijl gebleken is dat politiek zelfvertrouwen een belangrijke voorspeller is voor politieke participatie. Gelukkig lukt het ProDemos steeds beter om mbo'ers te bereiken. De afgelopen jaren groeide het aantal mbo-studenten dat meedeed aan een programma in Den Haag. Ook onze programma's in het land, zoals gastlessen in de klas en bezoeken aan gemeentehuizen, provinciehuizen en rechtbanken, blijven onverminderd populair.

Belangrijke thema's voor het mbo

Evenals in het po en vo wil ProDemos in 2026, naast de aandacht voor burgerschap, ook in het mbo extra aandacht geven aan de kwetsbaarheid van de rechtsstaat en de rol van de media binnen de democratische rechtsstaat. De rechtsstaat is al in veel activiteiten van ProDemos verweven, maar ook voor het mbo willen we dit in 2026 meer expliciet uitlichten. In het programma mbo doen we dit met rechtbankbezoeken, de gastles Rechtspraak, het pakket Burgerschap (onderdeel 'Macht & Recht') en lesmateriaal in de klas.

Nieuws komt allang niet alleen meer via kranten of tv tot ons. Met name jongeren halen hun nieuws veel van sociale media. Daarom geven we in een aantal projecten ook aandacht aan de invloed van media op de democratische rechtsstaat. We zien daarvoor mogelijkheden in een nieuwe gastles en lesmateriaal in de klas. Ook in Klassenbezoek@ Gemeentehuis (zie kader) en het Provinciespel onderzoeken we hoe we dit thema kunnen opnemen.

Met scholen aan de slag met hun burgerschapsopdracht

Vanaf het schooljaar 2026/2027 gaat het vak burgerschap op de schop in het mbo: er komen nieuwe kwalificatie-eisen, docenten moeten bekwaam zijn en soms een aanvullende opleiding doen voordat ze burgerschap mogen geven. Daarnaast moeten studenten examen doen in burgerschap om hun mbo-diploma te kunnen halen.

Onze uitdaging is om programma's aan te bieden die aansluiten bij deze ontwikkelingen en die docenten ondersteunen in het versterken van het democratisch burgerschap van hun studenten. Daarvoor maken we in ons aanbod een koppeling met de kwalificatie-eisen. Hoe docenten en instellingen omgaan met deze veranderingen is nog onduidelijk. Om zo goed mogelijk aan te sluiten

bij de ontwikkelingen en de wensen van het onderwijs doen we in 2026 een behoefteonderzoek onder docenten. Onderdeel is de vraag wat ProDemos kan betekenen voor (een deel van) de verplichte aanvullende opleiding. Daarnaast organiseren we in onze samenwerking binnen het Expertisepunt Burgerschap in 2026 ook regionale docerendagen.

Werken aan bereik

We hebben de ambitie om zoveel mogelijk mbo-studenten te informeren over de democratische rechtsstaat en het vertrouwen te kweken dat ze zelf kunnen deelnemen. We willen dat alle mbo-studenten mee kunnen doen aan onze activiteiten, dus die moeten ook passen bij de niveaus in het mbo. We geven daarbij speciaal aandacht aan de praktische niveaus binnen het mbo.

Door meer ruimte te bieden voor mbo-classes in ons programma in Den Haag, zagen we de afgelopen jaren het bereik stijgen. Wij blijven de beperkte capaciteit in Den Haag optimaal benutten voor mbo-classes. Ook met onze activiteiten in het land bereiken we steeds meer mbo-studenten. We willen geleidelijk groeien met deze activiteiten door heel Nederland. Voor het mbo zetten we hiervoor met name in op het uitbreiden van het aantal scholen waar we gastlessen uitvoeren. Natuurlijk blijven we daarnaast in gesprek met provincies om zoveel mogelijk provinciespellen uit te voeren.

Verkiezingen in 2026 en 2027

In 2026 zijn de gemeenteraadsverkiezingen, waarvoor we in 2025 gestart zijn met voorbereidingen. Voor het mbo bieden we verkiezingsgastlessen en verkiezingsfestivals aan. Na de gemeenteraadsverkiezingen bereiden we ons voor op de Provinciale Statenverkiezingen van 2027. Naast de reguliere activiteiten onderzoeken we of er een onderdeel over de verkiezingen kan worden toegevoegd aan het Provinciespel.

Streefcijfers voor het mbo

	2026	2025
Doelbereik jaarplan	65.000	62.500
Doelbereik opdrachten	3.000*	150

*Naast reguliere activiteiten vinden dit jaar ook al verkiezingsfestivals voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 plaats.

Uitgelicht

Gastles Rechtspraak bij Yuverta, Nijmegen (2025)

Gastlessen

Met de gastlessen worden leerlingen en studenten geïnformeerd over de werking van onze democratie, rechtsstaat en rechtspraak. Studenten leren hoe de rechtstaat en de democratie in elkaar zit, vormen een eigen mening hierover en over de positie die ze in de samenleving aannemen. De gastlessen richten zich op een brede doelgroep: alle leerjaren en niveaus van het mbo. De gastlessen zijn interactief, aansprekend en vragen een actieve houding van de deelnemers. De ontwikkeling van nieuwe (verkiezings)gastlessen en het hervormen van bestaande gastlessen draagt bij aan de geleidelijke groei van activiteiten in het land. Daarbij kunnen de gastlessen voldoen aan onze doelstelling om meer aandacht te besteden aan burgerschapsvorming. Ook besteden we in een nieuw te ontwikkelen gastles nadrukkelijk aandacht aan de rol van de media in de democratische rechtstaat en de kwetsbaarheid van deze rechtstaat.

Vanaf januari 2026 zal een gastles voor de gemeenteraadsverkiezingen aangeboden worden. Later in het jaar ontwikkelen we één verkiezingsgastles voor zowel de Provinciale Statenverkiezingen als de waterschapsverkiezingen van 2027.

Daarnaast willen we voor de gastles Rechtspraak een versie maken voor het praktijkonderwijs, vso arbeid, vmbo, mbo entree en internationale schakelklassen. We willen ook deze doelgroepen bereiken, maar het huidige materiaal sluit nog niet aan bij het niveau. Daarnaast werken we aan het differentiëren van de nieuwe gastles Rechtsstaat voor verschillende leerjaren en niveaus in het mbo.

Tafelgesprek over democratie tijdens Prinsjesdag, Den Haag (2024)

2.5 Democratisch burgerschap stimuleren

Programma voor volwassenen

ProDemos wil het politiek zelfvertrouwen vergroten en de vaardigheden versterken die nodig zijn om actief te kunnen participeren. Daarom bieden we activiteiten en instrumenten waarmee mensen hun kennis kunnen vergroten over de (werking van) de democratische rechtsstaat en hoe je hierin als burger een actieve rol kunt innemen. Juist in verkiezingsjaar 2026 is dat aanbod van groot belang om geïnformeerd te gaan stemmen.

Belangrijke thema's voor volwassenen

De rechtsstaat komt in veel activiteiten van ProDemos terug. In het programma 'Democratie voor Iedereen' biedt de activiteit 'Recht voor Iedereen' de mogelijkheid dit nog meer onder de aandacht te brengen.

Tegenwoordig is het een actueel vraagstuk welke informatiebronnen betrouwbaar zijn, evenals wat de invloed van Big Tech en sociale media is op de democratische rechtsstaat. Onze stemb hulpen StemWijzer en Young Voice zorgen voor betrouwbare informatie over de standpunten van politieke partijen. Ook ons nieuwe te ontwikkelen (digitale) mediaproductie draagt bij aan die neutrale informatie. Om een beter inzicht te hebben in de rol van de media in de democratische rechtstaat, nemen we dit onderwerp mee in het programma Democratie voor Iedereen en mogelijk in de cursus voor (startende) raadsleden.

Meer kennis verspreiden via cursussen

Met de cursus Politiek Actief weet ProDemos al jarenlang succesvol mensen te informeren over en te interesseren in het gemeente-, provincie- of waterschapsbestuur. Voor beginnende raadsleden ontwikkelen we een cursus die na de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 aangeboden zal worden. Wij zien mogelijkheden om met inmiddels ontwikkeld materiaal ook trainingen aan te bieden voor nieuwe Statenleden en ambtenaren van bijvoorbeeld provincies.

Een voordeel van breder aanbod op cursusgebied is een gelijkmatigere, voorspelbaardere werkdruk voor het projectteam. We gaan de mogelijkheden daarvoor in 2026 onderzoeken.

Verkiezingen in 2026 en 2027

Verkiezingen zijn een belangrijk aangrijpingspunt om de doelgroep van het programma Volwassenen te bereiken. In 2026 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Juist omdat de gemeente allerlei zaken dichtbij de belevingswereld van mensen regelt, is dit een uitgelezen kans voor ProDemos.

Via het project Stem Jij Ook? bieden we onder andere video's en een speciale verkiezingskrant voor mensen met een lvb.¹³ Daarnaast organiseren we verkiezingsbijeenkomsten binnen het programma Democratie voor Iedereen en brengen we een verkiezingskrant in begrijpelijke taal uit.

Voor het eerst kunnen we in 2026 voor elke gemeente in Nederland een StemWijzer maken. We bieden in samenwerking met DPG Media naast de betaalde varianten ook een gratis variant. De verwachting is dat we in bijna alle gemeenten de stemb hulp StemWijzer online zullen hebben voor de gemeenteraadsverkiezingen. We bieden gemeenten ook de stemb hulp voor jongeren aan: Young Voice.

Omdat er in 2027 Provinciale Statenverkiezingen zijn, bereiden we ons in 2026 ook voor op die verkiezingen.

Werken aan een groter netwerk

ProDemos wil extra tijd en energie besteden aan het bereiken van mensen die wel willen meedoen aan onze democratische rechtsstaat, maar niet precies weten hoe. Het programma Democratie voor Iedereen is een mooi instrument om deze doelgroep te bereiken. Maar ook in andere projecten pakken we mogelijkheden om hen te bereiken aan. We werken in 2026 aan het verder uitbreiden van ons netwerk met maatschappelijke organisaties, zodat we via hen nog meer mensen kunnen bereiken met dit aanbod.

¹³ Licht verstandelijke beperking

Het in de afgelopen tijd opgebouwde netwerk met bibliotheken willen we onderhouden en uitbreiden. Door de nieuwe burgerschapsopgave van de bibliotheken en de verspreiding over het hele land zijn zij een natuurlijke partner om een groot bereik te realiseren. Daarvoor is van belang dat ons aanbod goed aansluit bij hun wensen. In 2026 werken we aan het (her)ontwikkelen van aanbod dat hierin voorziet.

Werken aan bereik

We willen ook aanbod behouden voor mensen die minder barrières ervaren en die ons uit zichzelf al weten te vinden door hun al bestaande interesse in politiek, democratie en rechtsstaat. Ook voor deze doelgroep is onze inzet voor de gemeenteraadsverkiezingen van dit jaar van groot belang.

Een nieuw mediaproduct dat nu wordt ontwikkeld, gaan we in 2026 in de markt zetten. We zorgen dat we het materiaal

hiervoor ook kunnen benutten voor andere doelgroepen en op sociale media. Het idee is in dit project ook content te maken over actuele politieke onderwerpen die gedeeld kunnen worden op sociale media.

Ook bieden we in Den Haag speciale familierondleidingen waarmee we mensen proberen te interesseren die wat verder van de democratische rechtsstaat afstaan.

Streefcijfers voor volwassenen

	2026	2025
Doelbereik jaarplan	369.000	200.500
Doelbereik opdrachten	3.017.500*	2.250

*Naast reguliere activiteiten vinden dit jaar ook verkiezingsactiviteiten plaats en maken we stemhulpen (StemWijzer en Young Voice).

Uitgelicht

Democratie voor Iedereen

We leven samen in een democratische rechtsstaat. Maar wat houdt dat precies in? Onder de noemer 'Democratie voor iedereen' organiseren we interactieve informatiebijeenkomsten. Dit programma heeft als doel om mensen op een toegankelijke en interactieve manier inzicht te geven in de basisbeginselen van de Nederlandse democratische rechtsstaat.

In 2026 blijven we ons aanbod dat binnen dit programma valt monitoren, en voeren we waar nodig kleine aanpassingen door, zoals (waar mogelijk) toevoegingen over de rol van media in de democratische rechtsstaat en over de rechtsstaat zelf. Ook voeren we de werving van mensen met een lvb op en versterken we de werving van onze huidige doelgroepen door beter inzicht te hebben in het netwerk. Voor de gemeenteraadsverkiezingen in

Tafelgesprek over democratie tijdens Prinsjesdag, Den Haag (2024)

2026 bieden we verkiezingsbijeenkomsten aan. Deze bijeenkomsten zijn bedoeld om mensen op een leuke en interactieve manier wegwijs te maken in de politiek. Denk bijvoorbeeld aan een quiz, interactieve presentatie en/of middels spellen.

3

Financiën

In 2026 ontvangt ProDemos subsidie van BZK, echter opnieuw zonder compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling (lpo) te hebben ontvangen. De Tweede Kamer kende deze lpo-compensatie in 2025 wel toe, waardoor hun jaarlijkse bijdrage met €98.000 stijgt. De bijdrage van de Eerste Kamer is gelijk gebleven. Naast deze subsidies verwerft ProDemos ook inkomsten uit opdrachten en overige subsidies. Het saldo daarvan ligt in 2026 boven de taakstelling van €500.000. Dit komt onder andere doordat de subsidieregeling voor de uitvoering van amendement Sneller-Buijsse nog doorloopt in 2026, en door verwachte extra opdrachten vanwege verkiezingen. De totale inkomsten komen in 2026 naar verwachting uit op 13,3 miljoen euro.

Tegelijk komen de verwachte kosten hoger uit dan in 2025, deels omdat we voorzien dat de personeelslasten zullen toenemen door de komst van een nieuwe cao-regeling. Bovendien neemt ook de ureninzet toe, enerzijds door de toegenomen vraag naar onze activiteiten en anderzijds door de uitvoering van overige opdrachten en subsidie-activiteiten. Hierdoor stijgen de loonkosten naar verwachting met zo'n €500.000. De overige lasten voor de uitvoering van de jaarplanactiviteiten blijven zo goed als gelijk. Daarmee komen de lasten uit op zo'n 14 miljoen euro en komt de begroting voor 2026 uit op een tekort van -€715.000. Van dit tekort komt -€500.000 door de huisvesting- en afschrijvingskosten van de studio's bij New Babylon, waarvoor voorafgaand is gespaard in de reserves, uitgaand van de terugkeer van het parlement naar het Binnenhof in 2026.

Met de voorliggende begroting kan ProDemos de inspanningen voor het gegroeide bereik in de regio in 2026 nog voortzetten. ProDemos acht een tijdelijk hoger tekort in 2026 verantwoord omdat de reserves in 2025 naar verwachting niet hoeven te worden aangesproken door een beter resultaat dan begroot.

Financiële uitdagingen na 2026

ProDemos heeft de komende jaren grote financiële uitdagingen het hoofd te bieden. Vanaf 2027 is er de dreiging van een voorgenomen bezuiniging op de subsidie van BZK, de grootste subsidiegever, oplopend tot een korting van -€1,2 miljoen per jaar. Daarnaast ontvangt ProDemos sinds 2023 geen LPO-compensatie meer van BZK, een negatief effect van ca. €1,4 miljoen in de jaren 2023-2025. Dit betekent dat ProDemos de inflatie en loonstijgingen binnen een gelijkblijvend subsidiebedrag moet opvangen.

Ook moet ProDemos door het aanzienlijk uitlopen van de Binnenhofrenovatie veel langer dan gepland een noodzakelijke nevenlocatie gebruiken nabij de tijdelijke locatie van de Tweede Kamer. Voor dekking van de huurlasten en de afschrijvingskosten (€500.000) van deze studio's was in de reserves gespaard om tot de oorspronkelijke einddatum van de renovatie – eind 2026 – deze lasten op te kunnen vangen. Door de vertragingen moet ProDemos die lasten na 2027 uit de subsidie gaan betalen. Dit staat nog los van de benodigde middelen voor de noodzakelijke verbouwing van het gebouw van ProDemos aan de Hofweg, dat al sinds 2010 in gebruik is.

Ook de Tweede Kamer heeft zorgen over de voorgenomen bezuiniging, blijkens de vrijwel Kamerbreed gedragen motie Kathmann c.s.¹⁴ op 30 juni 2025. Tijdens het schrijven van dit jaarplan is nog onbekend wat de uitkomst is van het in deze motie gevraagde gesprek tussen de Voorzitter van de Tweede Kamer met de minister van BZK, de staatssecretaris Rechtsbestel van J&V en ProDemos.

Tegelijk is ProDemos met BZK in gesprek over de nieuwe subsidieregeling. In 2025 is gestart met het onderzoeken van mogelijkheden voor aanvullende fondsenwerving bijvoorbeeld voor incidentele investeringen zoals de vervanging van educatieve installaties. Deze verkenning wordt in 2026 voortgezet.

¹⁴ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2025Z13643&did=2025D30918>

Bijlage 1

Bedrijfsvoering ProDemos

De stafafdelingen van ProDemos dragen bij aan de missie van ProDemos door de afdelingen Publiek en Educatie & Projecten te ondersteunen. In deze bijlage lees je welke speerpunten de stafafdelingen hebben om bij te dragen aan de ambities van de organisatie, waaronder die van versterking en professionalisering en het creëren van een veilige en plezierige werkomgeving. Ook lees je de ontwikkelingen in programmaoverstijgende projecten terug in deze bijlage.

Personeel

ProDemos organiseert jaarrond trainingen voor begeleiders in pedagogiek, didactiek, kernwaarden, weerbaarheid en vakinhoud. Er is een doorlopende leerlijn die alle begeleiders volgen. De afdeling HR werkt aan het verder verbeteren van de onboarding zodat alle nieuwe werknemers een nóg betere start krijgen. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan onze collega's die verder van Den Haag wonen en werken. Bijvoorbeeld met hybride inwerktrajecten, waarbij begeleiders eerst twee dagen meelopen in Den Haag voordat ze elders aan de slag gaan. Ook werkt het team aan een betere ondersteuning van de teamleiders bij het begeleiden en ontwikkelen van hun team.

Onze begeleiders ervaren de effecten van de toenemende verruwing en verharding in de samenleving dagelijks aan den lijve. Zij en onze educatoren worstelen ermee dat lesinhouden meer vragen en reacties opleveren dan voorheen. We willen dat onze begeleiders stevig voor de groep staan. Daarom blijft ProDemos haar collega's op dit terrein ondersteunen, bijvoorbeeld door extra aandacht te besteden aan de weerbaarheidstraining waarbij onze kernwaarden, zoals politieke neutraliteit en toegankelijkheid, centraal staan.

Ondertussen stelt de afdeling HR samen met de afdeling Publiek een strategisch personeelsplan op. Dit om ervoor te zorgen dat ProDemos ook in de toekomst kan beschikken over voldoende en flexibel inzetbaar personeel. Een aandachtspunt hierbij is het opvangen van pieken in de vraag naar uitvoeringen van activiteiten.

Ook is het voor alle collega's waardevol om inspiratie op te doen voor hun werk en deel te nemen aan verbindende activiteiten met elkaar. Kennisbijeenkomsten, waarin een externe en/of interne spreker een lezing of workshop geeft, zijn daar een goed middel voor. In 2026 worden er drie facultatieve kennisbijeenkomsten georganiseerd waar alle collega's fysiek bij aanwezig kunnen zijn. Om te weten wat er speelt in de samenleving en ter bevordering van onze kennis over onze doelgroepen, kunnen medewerkers seminars en conferenties bijwonen.

Daarnaast is het creëren van een vitale en plezierige werkomgeving voor de medewerkers van ProDemos essentieel om medewerkers te binden en boeien. Onze preventiemedewerkers houden zich bezig met de vitaliteit van het personeel. In 2026 wordt er een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) uitgevoerd.

Tevens licht de werkgroep diversiteit de organisatie door aan de hand van een diversiteitsscan, met hulp van een extern adviseur. Hieruit volgt bijvoorbeeld welke trainingen voor de teams nodig zijn. Aanvullend worden de leden van de werkgroep getraind in aspecten van diversiteit en wordt de opgedane kennis onderling en met de rest van de organisatie gedeeld.

Tot slot is de BHV-organisatie op peil, zowel in het aantal leden als kwalitatief. In 2026 houden we dit in stand, waarnaast het persoonlijk niveau wordt verbeterd door de standaard herhalingstrainingen, aangevuld met oefeningen op locatie. Het lage aantal BHV-gevallen is mooi, maar kan er wel voor zorgen dat kennis sneller wegzakt. Blijven trainen, oefenen en kennis aanspreken is cruciaal.

Evaluaties en rapportages

De werkgroep kwaliteitszorg, monitoring en evaluatie ontwikkelt tools om project- en programmateams te ondersteunen in het waarborgen van de kwaliteit van onze projecten en uitvoeringen. In 2026 gaat de werkgroep een werkwijze opzetten voor het evalueren van programma's.

ProDemos maakt gebruik van de applicatie PowerBI om de beschikbare data over onze programma's en activiteiten beter en breder inzichtelijk te krijgen. PowerBI is een programma om gegevens te visualiseren met behulp van grafieken, tabellen en diagrammen. Het kan om zowel historische als actuele data gaan. Data zijn belangrijk voor analyse en strategische doeleinden. In 2026 zorgen we dat meer medewerkers de nodige vaardigheden krijgen om hiermee te werken. De werkzaamheden voor de (door)ontwikkeling van verschillende rapportages in PowerBI zijn ondergebracht in de werkgroep PowerBI. Deze werkt in aanloop naar 2026 een plan uit voor de (door)ontwikkeling van de rapportages.

Organisatie

Begin 2025 is ProDemos gestart met de strategische dialoog die begin 2026 resulteert in het Strategisch Plan 2027-2031. In de strategische dialoog kijken we naar onze visie, missie en kernwaarden. We formuleren een strategische intentie die richtinggevend moet zijn voor strategische keuzes op middellange termijn. Ook identificeren we de belangrijkste externe ontwikkelingen en brengen we de interne situatie in beeld, waarin de aanbevelingen vanuit de visitatiecommissie worden meegenomen.

ProDemos volgt de Governance Code Cultuur. Die is de leidraad voor bestuur, toezicht en verantwoording binnen onze organisatie. Zo is de raad van toezicht belast met toezicht en controle op het bestuur, de toetsing van de besluitvorming en het adviseren van de bestuurder. In maart 2026 verlopen de zittingstermijnen van drie leden van de raad, waaronder de voorzitter en de vicevoorzitter.

In 2024 is een duurzaamheidsbeleid vastgesteld en uitgerold. Aan de hand van ervaringen in de praktijk en nieuwe kennis en ontwikkeling wordt het beleid elke twee jaar opnieuw bekeken en waar nodig aangepast. Dit kan inhouden dat bijvoorbeeld onderdelen worden toegevoegd die nu gemist worden of juist verwijderd omdat ze niet meer relevant zijn. In 2026 wordt hiernaar gekeken.

Automatisering

In het ProDemos Activiteiten Systeem (PAS) komt informatie uit verschillende systemen van ProDemos bij elkaar. Het grote raamwerk van PAS is ingericht en wordt onderhouden door externe leveranciers. Voor het verbeteren van de uitvoering van de programma's gaat ProDemos in 2026 aan de slag met twee ontwikkelingen. Ten eerste gaan we werken aan één interface om in te loggen, aan te melden en je accountgegevens te beheren voor alle applicaties (single sign-on). Voor het ontwerp, bouw, testen en implementeren zijn in 2026 extra kosten begroot. Daarnaast hebben partners van ProDemos, zoals gemeenten, provincies en rechtbanken, momenteel noodzakelijk een account nodig om in ons planningsysteem hun beschikbaarheid in te voeren. De rechten van de partners kunnen onvoldoende beheerd worden, wat regelmatig tot problemen leidt. Ook laat het gebruiksgemak voor partners te wensen over. Door de bouw van een partnersite in PAS kunnen deze rechten beter beheerd worden en wordt het gebruiksgemak verhoogd.

Daarnaast hebben verschillende afdelingen inmiddels het Custom Relations Management (CRM) in gebruik genomen. Naast onderhoud zijn er geen grote aanpassingen of uitbreidingen voorzien. De focus ligt op implementatie.

De afdeling HR zet in op verdere automatisering van HR-gerelateerde processen om deze gebruikersvriendelijker en minder arbeidsintensief te maken, zoals de onboarding en mutaties.

Marketing & Communicatie

Om zo goed mogelijk in contact te zijn met de business-to-business doelgroepen van ProDemos werkt de afdeling Marketing & Communicatie met een kalender, content-thema's en -templates. In 2026 besteden we vooral aandacht aan het verkrijgen van meer interactie met onze doelgroepen. In onze communicatie staan de behoeften van onze doelgroepen centraal en gaan we gebruikmaken van storytelling.

De relatiemanager heeft het afgelopen jaar warme contacten opgebouwd in het openbaar bestuur (griffies, burgemeesters en commissarissen van de Koning) om de afzet van de producten van ProDemos te kunnen maximeren en de banden tussen ProDemos en het decentraal bestuur aan te halen. In 2026 komen er tijdelijk twee relatiemanagers bij vanuit het amendement Sneller-Buijsse. Ook werken we gericht met een relatiemanager in Limburg via een subsi-

Workshop Stem Jij Ook?, Hillegom (2022)

dierelatie met deze provincie. Zij zullen de focus eerst vooral leggen op de gemeenteraadsverkiezingen en de communicatie rondom de gemeentelijke StemWijzers, en daarna op de voorbereiding van de Provinciale Statenverkiezingen.

Onze PR-activiteiten zijn in 2026 gericht op een meer proactieve benadering van zowel landelijke als lokale media om de missie van ProDemos te delen. Ook organiseren we aan het begin van het jaar een symposium. Ten tijde van het schrijven van dit jaarplan wordt er nog volop nagedacht over de invulling hiervan.

ProDemos streeft ernaar om alle bezoekers aan de website prodemos.nl een soepele klantreis te bieden. Of het nu een docent is die een gastles boekt, een burger die op zoek is naar informatie of een lokaal bestuurder die burgers wil betrekken. De afdeling Marketing & Communicatie wil in 2026 een gebruikersonderzoek uitvoeren waarmee we knelpunten signaleren en handvatten krijgen om de website te verbeteren. Daarnaast zal de afdeling zich verdiepen in de impact van AI op het zoekgedrag van mensen met als doel om de websites en andere mogelijke informatiebronnen op adequate wijze in te vullen. De werkgroep Coördinatie digitale toegankelijkheid en huisstijl zet zich in om de websites, webapplicaties en huisstijl van ProDemos toegankelijk te maken voor mensen met een beperking, en om intern de kennis rondom toegankelijkheid te vergroten. In 2026 worden (onder

voorbehoud) de websites Stem jij ook?, De Derde Kamer, StemWijzer en ProDemos.nl gekeurd en aangepast.

Huisvesting

In de zomer van 2026 zal het kantoortrappenhuis heringericht worden om deze geschikt te maken als uitgang voor schoolgroepen. Zo creëren we de mogelijkheid voor een opgaande stroom personen in het ene trappenhuis en een neergaande stroom in het andere. Zowel voor veiligheid als logistiek een groot winstpunt.

Tegelijkertijd werken we aan concrete plannen voor een verbouwing van de Hofweg in samenwerking met de verhuurder, adviesbureaus en een architectenbureau. De verwachting is dat de eerste werkzaamheden aan ons pand aan de Hofweg pas na 2026 uitgevoerd kunnen worden, onder voorbehoud van voldoende financiering. ProDemos is hierover met het ministerie van BZK en de Tweede Kamer in gesprek.

Vanwege de vertraagde Binnenhofrenovatie zullen we langer gebruik moeten maken van de dislocatie in New Babylon. Daarom bekijken we wat de locatie nodig heeft om op lange termijn efficiënt en veilig leerlingengroepen te ontvangen. Tot slot houden we in de gaten dat de klantervaring positief blijft.

Bijlage 2

Toelichting streefcijfers

Sinds 2024 stelt ProDemos jaarlijks op programmaniveau streefcijfers vast voor haar activiteiten en middelen. Die streefcijfers noemen we ook wel ‘beoogd doelbereik’.

Wat is doelbereik?

Elk van onze vier programma's is een bundeling van activiteiten en middelen waarmee we een specifiek doel en doelgroep willen bereiken. Voor elk programma stelt het programmateam jaarlijks een programmaplan op. Daarin staat met welke activiteiten en middelen we welke doelen willen bereiken. Het aantal mensen dat we binnen de doelgroep van het programma met een activiteit of middel bereiken, noemen we doelbereik.

Het doelbereik verschilt dus per activiteit of middel. In het geval van een activiteit onder begeleiding tellen we het aantal deelnemers aan de activiteit. Bij middelen is er sprake van meer variatie in de manier waarop we het doelbereik bepalen. Lespakketten, magazines of kranten met een oplage worden na afname gerekend als aantallen gebruikers/lezers. Bij websites worden gebruiksaantallen gebaseerd op het aantal unieke bezoekers, soms gekoppeld aan een minimale verblijfsduur of het afronden van een traject, waarna het bezoek telt als bereik. Nieuwsbrieven en magazines hebben aantallen abonnees, ook bij meerdere edities per jaar.

Het beoogde doelbereik (ofwel: de streefcijfers) per activiteit en middelen komt tot stand op basis van de doelstellingen binnen het programma en de historische cijfers. In de fase van planontwikkeling wordt de doelstelling vertaald naar een streefcijfer. De cumulatieve streefcijfers per programma worden afgerond opgenomen in het jaarplan.

Jaarplansubsidie en opdrachten

In het jaarplan vermelden we per programma de afgeronde streefcijfers voor de activiteiten en middelen die we organiseren in het kader van de subsidieovereenkomsten met BZK en de opdrachten voor de Eerste en Tweede Kamer. Voor zover relevant vermelden we ook de streefcijfers van projecten die we in opdracht uitvoeren.

Doelbereik en overig bereik

Tijdens het kalenderjaar wordt het behaalde doelbereik intern gemonitord. De sleutelindicatoren worden per kwartaal gerapporteerd aan relevante interne en externe stakeholders. Na afloop van het kalenderjaar wordt in het jaarverslag per programma het doelbereik gerapporteerd. Achteraf rapporteren we ook op overig bereik. Dat is extra bereik waarvan we niet weten of we hiermee de doelgroep bereiken. Voor dit overige bereik worden voorafgaand aan het kalenderjaar geen doelstellingen geformuleerd, maar ook met dit bereik raken mensen bekend met de activiteit of het middel en krijgen daarmee informatie over democratie en rechtsstaat. We brengen dit daarom graag in beeld.

ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en Europa.

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos
Hofweg 1H
2511 AA Den Haag

(070) 757 02 00
info@prodemos.nl
prodemos.nl

